

SECCIÓ EXCURSIONISTA

Excursió col·lectiva a Mallorca, portada a terme pel *Centre de Lectura*, els dies 8 al 14 d'Abril de 1925

Feia molts anys que'ls elements de la Secció Excursionista es sentien esperonats pel desig de conèixer Mallorca, però era tasca gens fàcil agrupar un nombre de companys disposats a distreure els dies necessaris per a fer l'excursió, i difícil organitzar-la degudament.

Mercès a la valuosa cooperació de l'Agrupació Excursionista de Palma, aquest darrer extrem es resolgué sense el més petit esforç per la nostra part, i ho fem constar així's com a bella mostra de reconeixement i gratitud envers aquells excel·lents amics, que posàren tot llur entusiasme i voluntat per tal de que l'expedició esdevingués un èxit, com així's fou.

L'element femení del nostre poble, estava digna i bellament representat. El concurs que les dames i damissel·les portàren a l'expedició, és forsa d'agrair, ja que sense elles hauria sigut ben grisa la nostra marxa per les terres mallorquines.

Mercès a totes elles, perquè donàren la nota simpàtica i escaient a la nostra empresa.

* *

Com s'havia planejat, el dia 8 a les vint, els trenta un expedicionaris ens trobàvem davant del «Mallorca» ancorat en el port de Barcelona.

Feta la revisió dels passatges, cadascú s'instalà en son respectiu camarot, pujant després a coberta per a fruir l'emoció de la marxa. Aquesta es verificà puntualment a les vint i trenta minuts.

La llua en el seu plè i la nit clara i hermosa, feien agradable l'estança en el pont del vaixell.

A mesura que aquest solcava les tranquil·les aigües i s'allunyava de la costa, s'anava esfumant la silueta de les nostres muntanyes i el resplendor de la urbs barcelonina, fins a desaparèixer del tot.

Després, soroll de màquines; passatgers que voltant per la coberta, cerquen guardar-se de l'aire que fibla el rostre; altres que contempnen la blanca estel·la que deixa el barco en el seu caminar, i que enri-

lada pel clar de lluna, té matisos brillants i argentats.

A mitja nit tothom cerca repós, que al arribar a les costes mallorquines cal estar altre cop damunt coberta per a gaudir les primícies de l'excursió...

* *

A la matinada del dia nou i seguint el viatge amb bon temps i mar quieta, érem en front de la terra conquerida segles enrera pel més gran dels nostres Reis.

El poble d'Andraix i la Illa Dragonera, es el primer en que topa l'esguart. Al tornar poc després la Punta de Cala Figuera, s'entra de plè a la magnífica i extensa badia de Palma, en quin fons i com presidint l'esplèndid panorama, s'aixeca soperba la formosa Catedral; més al fons i servint de marc a la composició, alteroses i encrespades serres quines crestes besen amorosament les blanques boires.

Embadalits amb l'espectacle no'ns donàrem compte de que el «Mallorca» ja's mullava en les aigües del port.

Allí ens hi esperaven per a donar-nos un abraç de benvinguda, els bons amics de l'Agrupació amb son infadigable President En Francesc Fuster al cap.

En típics i còmodes «carretons» ens traslladàrem al Hotel Suïç, on deviem hostatjar-nos durant la permanència a la Illa.

A mig matí i acompanyats per bon nombre de socis de l'Agrupació es comensà a recórrer lo més notable de la Capital.

La visita al «Circulo Mallorquí», lloc d'esbarjo de la bona societat palmesana, ens mostrà demés de la riquesa de l'edifici i esplèndida instal·lació, el gust refinat dels seus components. Totes les dependències estan curulles d'obres dels millors pintors mallorquins, i quasi totes reproduïxen assumptes i paisatges de Mallorca.

D'allí passàrem a la Catedral Basílica, obra començada arrel de la conquesta feta pels catalans i

estimada com una de les millors joies de l'art gòtic del segle XIII. Son d'admirar les extraordinàries dimensions i l'alçària i esveltesa de les naus, i de la façana, tota ella del més pur estil.

Entrarem en el pati del Palau de l'Almudaina, històrica residència dels Reis de l'antic reialme mallorquí, i posteriorment dels seus Virreis.

A continuació visitarem el Museu Diocesà, del que solament poguérem veure'n algú recó, puig pel caràcter de la diada, restava tancat.

Recorreguérem els àmbits espaiosos de la Casa Consistorial. El Saló de Sessions, ostenta com a principal ornamentació una importantíssima galeria de retrats de fills il·lustres. En veritat son munió els mallorquins que han donat relleu a la seva patria en totes les manifestacions del saber humà.

Un Van-Dyck representant el martiri de Sant Sebastià, patró de la Ciutat, i moltes altres obrers notables, componen una col·lecció forsa interessant, de la que'ls palmesans n'estan il·legítimament orgullosos.

De l'edifici, construït en el segle XV, es destaca notablement el ràfach o barbacana, tallat en fusta i de proporcions monumentals.

D'allí ens dirigirem al convent de Sant Francesc, fundat pel Rei Jaume II en el segle XIV. Son d'admirar el seu grandios claustr gòtic i el frontispici de l'església, declarats fa temps monuments nacionals. En aquest temple és on descansen els restes del gran polígraf, el venerable Raymond Llull.

Per la tarda fou visitada la Llotja, construcció gòtica del segle XV, severa i monumental. Les seves amples naus, descansen en estriades i finíssimes columnes de delicada i graciola perspectiva. Les gàrgoles, que en gran número decoren la façana, originals i artístiques a la vegada, és de lo que més crida l'atenció.

Actualment aquell edifici està destinat a Museu de Pintures. Decoren els seus murs una regular col·lecció d'obres antigues i modernes.

Recorreguent el casc antic de la població, topàrem amb molts dels clàssics patis mallorquins, que apart de la seva valor arquitectònica, demostren l'esquidada inclinació de la nissaga mallorquina al bon gust en les construccions particulars. En una d'aquestes senyorials residències visitàrem els restes dels Banys Arabs, curosament conservats, i que constitueixen un admirable reconet digne d'ésser conegut.

Es feia tard, i dedicàrem el sobrant de la tarda a veure la processó típica del dia. Poc més o menys ofereix les mateixes característiques que les nostres, i com aquí atrau l'atenció de tot el poble, que d'una manera passiva hi acut per la tradició i solemnitat de la diada.

* *

El dia deu de bon matí estaven disposats els tres autòmibus que devien portar-nos a recórrer el cir-

cuit de Palma, Valldemosa, Miramar i Soller: total 80 kilòmetres.

A la sortida de la capital s'extenia devant nostre la formosa plana, de fèrtil i rica vegetació, sembrada de petites i grans masies. Els ametllers ja vestits de verda fulla i la catifa dels verdosos blats, encantaven en les seves coloracions d'esmeralda; tan mateix semblava que aquells colors fossin més brillants i atractius que'ls dels nostres camps.

A l'iniciar-se la pujada de Valldemosa, quina carretera voreja una fresca i xamosa barrancada, sorprén al turista l'estranya visió de les oliveres; arbres milenaris plantats sense cap mena de simetria, i amb llurs enormes soques descarnades, que descobreixen una ossamenta cargolada, ferèstega, i que's retorcen com éssers de comtes infernals entre torturadores penes, perduda l'esperança de salvació. És un espectacle macabre, alhora que fortament interessant.

Valldemosa està situat dalt de la collada, des de la que s'ovira la badia de Palma per un costat i la costa brava per l'altre.

A banda i banda del poble s'hi aixequen altíssimes muntanyes cobertes d'alzinars, que'l fan més pintoresc i simpàtic.

D'allí visitàrem l'antic castell dels Reis de Mallorca, que's nomena Cartoixa del Crist Crucifixat, per haver-lo habitat durant llarg temps els monjos de Sant Brú. Aquí fou on residiren allunyats del món i de la crítica, l'immortal Chopin i la seva amiga Aurora Dupin: la cel·la on ells visqueren fou visitada pels excursionistes. La Cartoixa també hostatjà al insigne home públic En Gaspà Melcior de Jovellanos, i en els nostres temps, al malhaurat poeta En Ruben Darío.

Vista l'església i el petit i coquet claustr, es reemprengué la marxa cap a Miramar, on es troben les possessions que foren del arxiduc Lluís Salvador.

Seguint la carretera, que'n el seu descens guaita sempre per entre mig d'espessa boscúria les formoses i delicioses cales, s'arriba a Miramar. Entràrem en el que fou retir del noble austriac, plé encara de records que la versió popular els hi dona un caire estrambòtic i original.

En diferents punts de les possessions i situats en els llocs més a propòsits de la costa, hi existeixen còmodes miradors que dominen els afrosos espadats i la configuració d'aquelles magnífiques cales, festonejades d'un blanc puríssim que contrasta amb la blavor intensa i transparent del mar. Des d'aquells indrets ja s'oviren les puntes nevades del Puig Major, gegant de Mallorca que s'aixeca a 1450 metres sobre el mar.

La pluja ens obligà a deixar molt prest aquella soperba encontrada, i acomodant-nos de nou en els autos, continuarem el viatge envers Deyà, situat graciosament dalt d'un turó entre la costa i la mun-

tanya, i quines blanques casetes es desgranen escampades ací i allà rodejades de ufanes hortes i alegre paissatge. Uns kilòmetres més i érem damunt la magnífica Soller, que contemplarem ajaçada als nostres peus.

Estesa en la deliciosa vallada atapaïda de fruiters, sembla un estol de colomes qu'enamorades de la llum, dels colors, i de la plaenta calma d'aquell paradís, s'hi hagin parat a fer niuada. L'exuberància dels tarongers, nota culminant de la vegetació d'aquella excelsa encontrada, ha donat lloc a que se la nomeni Vall d'Or o Vall de la Tarongina, que tots dos noms li escauen força.

El port es troba seguint la carretera a dos kilòmetres més avall. Bassis natural i abrigat, casi tancat a l'entrada, té la forma d'una colossal i perfecta petxina: tot ell i sos encontorns, son d'una bellesa incomparable.

El port i Soller, van íntimament lligats en les gestes més famoses de l'història de Mallorca.

El far de la dreta del port, açotat sovint per les llevantades, ens mostrà les desfetes en l'obra de silleria i balustrada causades pels darrers temporals. Junt a n'aquest far, es troba el célebre «bufador»: un forat obert en les roques, pel que hi remonten l'aigua les brugentes tormentes, produint el desallotjament furios de l'aire.

El temps seguia plujós. Mentres dinavem a Soller, augmentà la pluja: això feu que no poguessim recórrer aquella hermosa ciutat, de construccions antigues i modernes, visitada per tan gran nombre d'estrangers, que talment sembla una població cosmopolita.

Quan empenguerem el retorn a Palma, ara plovent més fort, ens fou un xic difícil admirar el majestuós panorama de Soller amb el seu port al fons, que s'ovira pujant l'atrevida carretera; pintoresc camí en constant i costerut zig-zag, que segueix fins al Coll per entre mig d'altíssims cingles i de les més altes muntanyes de la Illa, rublertes d'esplèndida vegetació fins al peu de les crestes que presideixen les altures.

La devallada cap a Palma fou grisa. La pluja batzaquejada pel vent esborrava tota perspectiva. Condolguent-nos de la dissort d'aquell dia, desitjàvem arribar ben prompte a l'Hotel.

**

El dia onze és presentava ras i serè. En els mateixos autos ens dirigirem dret a Esporlas, població ben coneguda per la seva fabricació de mantes. Passat aquest poble ens aturàrem a la Granja, important fàbrica d'aquell teixit, situada al bell mig d'un fresc i rialler torrent.

Seguint el trajecte, ben aviat guaitàrem, com el dia abans, a la costa brava, damunt mateix de Banyalbufar.

Les marjades de les seves hortes s'enfilen per la

rasa serra amunt tan ben ordenades i construïdes, que més que terres de cultiu, semblen esgraons d'un magestuós anfiteatre que tingué per escenari la immensa plana del Mediterrà.

Es feu la visita a Sa Baronia, que a tall de museu guarda objectes i pintures interessants. Mercès a la galanteria del guardador d'aquell casal, es tastà la rica malvasia que tan de renom dóna a n'aquella senyorial residència.

Degut a les ensolcides produïdes en la carretera pels aiguats de fi de Març, no'ns fou possible arribar a Estellenos, ni conèixer el paratge de Sa Font de sa Menta, que segons ens digueren son lloc deliciosos i força interessants.

Arribàrem a un dels miradors abocats entre les incomparables cales d'aquella costa, de paissatge sorprenent, per a gaudir un cop més de l'espectacle ferèstec de les fondalades que besa o sacut el mar, plé de lluminoses tonalitats i coloracions d'inesborrable recordança.

Desfèrem el camí, per a arribar a la Capital al tom del migdia.

Per la tarda s'encaminà l'excursió a la Ciutat-Jardí.

En tranvia recorreguerem l'extensa i formosa platja fins a n'aquell lloc, quina importància no radica avui més que en un magne projecte.

Seguint la mateixa platja en el tranvia, per la vora del mar, arribàrem a l'Arenal, colònia estiuenca i de pescadors, situada entre pinedes i cales, punt pintoresc i escaient.

A les vint i una tingué lloc la recepció oficial que l'Agrupació ens tenia anunciada. La selecta i nombrosa concurrència que omplena el local, ens feu objecte d'una carinyosa acollida. Fôrem obsequiats amb saboroses i típiques ensiamades i licors, i durant bona estona conversàrem amicalment tots amb tots. Uns breus i sentits parlaments clogueren aquella formosa festa, de la que'n guardarem un gratíssim record de germanor i simpatia.

Encar que un xic tard, acudirem al Teatre Principal, aquella nit brillantment concorregut. Es una obra d'esvelta construcció i bones proporcions. La decoració es sèria i distingida.

**

Les fortes emocions ens les reservava el dia dotze.

En el tren de bon matí sortirem cap a Manacor, creuant la immensa plana que per aquesta banda s'exten fins al mar, a 76 kilòmetres de Palma, atravesant pobles ben importants, Inca entre ells, que és el centre comercial d'aquella comarca. Amb poques intermitències es van succeint les plantacions de vinya, ametllers, fruiters i cereals, que fan riquíssima aquella part de la Illa.

Al arribar a Manacor estaven disposats els autos que'ns havien de portar a les Coves del Drac i dels Hams.

A tres quaris d'onze ens entafuràrem davall terra, frisosos de contemplar el misteri d'aquells immensos i tenebrosos cataus.

Prop de dues hores tardàrem en recórrer les Coves del Drac. Els guies, dirigits personalment pel propietari de les Coves Sr. Cervera, qui tingué per a nosaltres esquisides atencions, anaven enllumenant per mitjà de cinta de magnesi tots els indrets de la grandiosa obra, en la que l'aigua, principal artífex, ha anat formant i cisellant amb el carbonat de calç, les bel·leses extraordinàries de l'infinit nombre d'estalactites i estalacmites, que atapaïdes arreu, oferint capritxoses i fantàstiques visions, acaben per esgotar les exclamacions d'encant i de sorpresa.

Cada assumpte està batejat per la fantasia dels que primer gaudiren d'aquelles excelses marevelles, i així's poguérem anotar, el Saló de l'Aurora, la Sala de les Columnes, la Palmera, el Doser de la Verge del Pilà, el Bany de la Reina Esther, el Llac Negre, i altres i altres en nombre inacabable.

El Saló Moragues, de dimensions amplíssimes i elevades, crida l'atenció per la seva grandiositat; però allí on el visitant és sent corprès i no troba paraules per a ponderar l'admiració que'l domina, és en el Llac Martel, que en barques a propòsit és recorra en tota la seva extensió, sots un sostre adornat de penjarolles petrificades, de les més variades formes i tamanyes.

La transparència d'aquelles aigües que descobreixen fondàries de cinc i sis metres, sense que hom es dongui compte del líquid que les inonda,—tal es la seva cristallina puresa i sossegat el seu jaç—al quedar enllumenades pel magnesi, produeixen una riquíssima gamma de colors i tonalitats que esdevenen d'una fantasmagoria divina, i reflexen en son sí els brodats serrells sospesos en la volta, que's retallen al esclat de la llum: es realment una maravillosa visió d'ensomni imponderable que extasia i extremeix a la vegada. La fantasia hi vola sense limitacions.

Per aquest moments d'emoció, val la pena de fer una excursió a Mallorca.

El dinar tingué lloc en l'Hotel Felip de Porto Cristo, enfront de l'alegre i diminut port natural que dona nom a n'aquell lloc, situat a 200 metres de les Coves.

A les quinze entràvem a les Coves dels Hams, a poc menys d'un kilòmetre de Porto Cristo i en la mateixa carretera.

La importància d'aquestes Coves, radica principalment en que estan enllumenades elèctricament amb tan d'encert i bon gust, que encara que infinitament més petites que les del Drac, resulten quasi bé tan interessants.

Les estalactites i estalacmites, transparenten la llum irissant-la com per art d'encantament en tanta diversitat de matisos, que fa dubtar si la mà de

l'home ha intervingut en aquella magnificència de decoració. La síntesi de la bellesa de les Coves dels Hams, és el Somni dels Àngels; una reconada reduïda, plena de finíssimes estalactites de les que en broten en sentit horitzontal unes capritxoses branques, quins extrems de moltes d'elles es retorcen en direcció al sostre, i totes irissant magnífiques coloracions.

Les grutes dels gnoms no éren a ben segur tan maravellosament concebudes.

Després d'una curta parada a Manacor, d'on visitàrem l'església i l'original cloquer, emprenguérem el retorn a Palma plenament satisfets d'aquella jornada inolvidable; l'alegria i el bon humor de la nostra gent ho demostrà palesament durant el viatge.

* *

El matí del dia 13, l'últim jorn d'estada en la formosa perla del Mediterrà, fou destinat a visites i compres. Alguns dels companys l'aprofitàren per a repetir el circuit de Valldemosa i Soller, retornant a la Capital al migdia, després d'haver fet un bon recull de fotografies.

La tarde s'empleà en rendir una visita al històric Pi de's Moncades, a la carretera d'Andraitx. Una creu de ferro damunt d'un sencill socol de pedra amb la llegenda esculpida, recorda les primeres gestes de la conquesta de Mallorca, i que en aquell indret moriren guerrejant bravament els nobles catalans Ramón i Guillelm de Moncada.

L'amic En Gabriel Fuster, home erudit, que'ns acompanyà i ens il·lustrà durant l'excursió per les terres mallorquines, amb infadigable constància, amb paraula fàcil i sentida dedicà un pietós record a n'aquells exemplars patricis que donàren llurs vides per a la major glòria del penó barrat, lliberador d'aquelles Illes que dominava el poder agarré.

De regrés visitàrem l'hostatje senyorial de Ben Dinat, que guarda demés de múltiples objectes antics i obres d'art, una notabilíssima col·lecció de pintures que remembren els fets més culminants de la història de Mallorca.

A continuació ens encaminàrem a l'altura que té per corona el Castell de Bellver, des de quins turons s'ovira l'atraient panorama de la Capital mallorquina i els seus esplèndits encontorns: alegre l'esperit la contemplació de la escepcional i ampla badia; les xamoses platjes i cales quietes ara com llacs encantats; les formoses i verdejants pinedes que sombrejen aquella encontrada; les altives muntanyes que es retallen en el cel blau, i que encar cerven en llurs cimeres la neu de la darrera hivernada.

Es un dels punts més atractius que té la Illa, i digne d'ésser conegut.

L'històric Castell de Bellver fou construït durant els segles XIII i XIV, essent residència dels Reis de

Mallorca i més tard dels d'Aragó. Es de construcció robusta, i notablement conservat. Unes làpides esculpides, recorden al visitant el perillongat captiveri que allí sofrí En Gaspar Melcior de Jovellanos, i el fusellament del benemèrit de Catalunya En Lluís Lacy, esforçat general víctima de l'odi que Ferran VII sentia pels defensors de les idees lliberals.

Era cap vespre, i calia preparar-nos per a'l retorn a la nostra Catalunya.

A les vint i trenta minuts preniem novament el «Mallorca», després d'acomiar-nos dels estimats companys de l'Agrupació que acudiren al moll. El nostre darrer crit, fou un ¡fins a la tornada! tan i tan satisfets i contents quedàrem del sojorn entre aquells amics, i d'aquella divina terra cantada pels poetes i plasmada pels artistes.

Amb una nit hermosa i estelada i la mar en bonança, el majestuós vaixell anà deixant enrera els fars de la badia, els de la Illa Dragonera, la lluminària i el farell de Andraitx....

A trenc d'aua la nostra vista descobria la costa catalana: arribavem a Barcelona, terme de la memorable expedició.

*
*
*

Com a dades per a l'història de la Secció Excursionista, creiem indispensable fer constar els noms dels companys que formàrem l'expedició:

D. Alfons de Grado i Sra., D. Lluís Vilanova i Sra., Srtes. Joaquina i Isabel Sardà Bulló, senyoreta Mercé Martin, D. Joan Bernat, D. Artur Baró, D. Raimond Perles, D. Josep Prunera, D. Josep Domenech, D. Ramón Barrera, D. Josep Rovira, don Abraham Salas, D. Joan Cochs, D. Gabriel Ferraté, D. Manel Menasanch, D. Francesc Martin, D. Pau Tost, D. Manel Cuadrada, D. Francesc Padrol, don Francesc Pujol, D. Josep Calaf, D. Ernesto Marsal, D. Josep Mangrané, D. Joan Guinovart, D. Anton Llorens, D. Joan González, D. Joan Pellicer i En Francesc Piñol.

F. PIÑOL I FERRAN

DE LA S. E.

BOIRA AL CIM

*L'alta cima és coronada
per la boira enjogaçada
que la besa enamorada
i la cofa amb blancs plomalls;
l'alta boira matinera,
transparent i riolera,
s'arrossega cançonera
i és desfà en blancs esquintsalls
quan l'oreig sa cançó fila
i a Llevant el sol s'enfila
com rosa d'or, i rutila
sobre els pobles i les valls.
La boira deixa la testa
de l'aspriva i grisa testa
i, escampant son vel de festa,
alça el vol sobre el turons
i pel vent sempre impel·lida,
ja dispersa i mal ferida,
deixa, en prendre la fugida,
un eixam de papellons.
I el cim de la muntanya,
que és del cel aspra peanya,
plora l'eterna companya
que amorosa li ha dit,
quan brillava l'infinit,
tots els secrets de la nit.*

A. BALASCH TORRELL